

Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης

Ενημερωτικό Δελτίο αρ. 8

Ιανουάριος-Μάρτιος 2025

Το Ενημερωτικό Δελτίο του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ) έχει ως στόχο να ενημερώνει σχετικά με τις δράσεις και τα νέα των μελών και των φοιτητών του Τμήματος. Η Ιστορία και Φιλοσοφία της Επιστήμης είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο, το οποίο μελετά την επιστήμη ως σύνθετο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο και αναδεικνύει τις φιλοσοφικές διαστάσεις των θεωριών και της πρακτικής της. Εξετάζει τις φιλοσοφικές, εννοιολογικές, και ιστορικές προσεγγίσεις της επιστήμης εν γένει, των επιμέρους επιστημών (φυσικές επιστήμες, ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, επιστήμες της ζωής και της νόησης, μαθηματικά και λογική) και της τεχνολογίας. Τα [μέλη ΔΕΠ](#) του Τμήματος περιλαμβάνουν μερικούς από τους πιο ειδικούς παγκοσμίως στον τομέα τους, ενώ αρκετοί από τους καθηγητές του Τμήματος ηγούνται ή συνεργάζονται σε [διεθνή ερευνητικά προγράμματα](#). Το Τμήμα αποτελείται από τρεις Τομείς: Ιστορίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, Φιλοσοφίας και Θεωρίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας και Επιστημών της Γνώσης και της Νόησης. Προσφέρει το μοναδικό [προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών](#) στην Ιστορία και Φιλοσοφία της Επιστήμης στην Ελλάδα και 9 [μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών](#) στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, τα οποία καλύπτουν, μεταξύ άλλων, τη φιλοσοφική έρευνα στο πλήρες εύρος της, την ιστορία των επιστημών και της τεχνολογίας, τη σχέση κοινωνίας-επιστήμης-τεχνολογίας, τις επαυξημένες κειμενικές σπουδές, και τη σύγχρονη γνωστική ψυχολογία. Το ΙΦΕ είναι ένα από τα Τμήματα Ανθρωπιστικών Σπουδών στην Ελλάδα με τους υψηλότερους δείκτες διεθνών ετεροαναφορών.

Ερευνητικά Προγράμματα

- Εργαστήρια συν-διαμόρφωσης δίκαιων μεταβάσεων.

Τον μήνα Ιανουάριο η ερευνητική ομάδα του [Go-JuST](#) διοργάνωσε τέσσερα εργαστήρια συμπαραγωγής πολιτικών (co-creation workshops)

στις πόλεις της Θεσσαλίας, την περιοχή που έχει επιλεγεί από το ερευνητικό έργο ως **model region** για την ανάπτυξη και εφαρμογή δίκαιων κοινωνικοτεχνολογικών αγροδιατροφικών μεταβάσεων. Στη **Λάρισα**, την

Καρδίτσα και τον **Βόλο**, αγρότες, μέλη αγροτικών συνεταιρισμών και ΤΟΕΒ συμμετείχαν ενεργά σε ημερίδες που λειτούργησαν ως ανοιχτή διαβούλευση και πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα της **Περιφέρειας Θεσσαλίας**.

Συμμετέχουσες/χοντες σε ένα από τα εργαστήρια συν-διαμόρφωσης δίκαιων μεταβάσεων μαζί με τον επιστημονικό υπεύθυνο του προγράμματος Καθηγητή Στάθη Αραποστάθη

Τα εργαστήρια επικεντρώθηκαν σε τρία κρίσιμα ζητήματα που αφορούν τη μετάβαση προς ένα πιο βιώσιμο και δίκαιο αγροδιατροφικό σύστημα: «Υδάτινοι πόροι και καλλιέργειες», «Η πρόκληση της αναδιάρθρωσης καλλιεργειών» και «Αγροτική παραγωγή και ανθεκτικότητα κοινοτήτων της Μαγνησίας». Συνολικά συμμετείχαν πάνω από 180 εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων τόσο από τις κοινότητες αγροτών, τους συνεταιρισμούς, τους ερευνητικούς θεσμούς, την βιομηχανία φυτοπολλαπλασιαστικού υλικού, αγροεφοδίων και της μεταποίησης του αγροτροφίμου. Οργανώθηκαν τουλάχιστον 16 εργαστήρια συνδιαμόρφωσης και συν-σχεδιασμού κοινωνικοτεχνικών μονοπατιών για ένα βιώσιμο μέλλον. Οι συμμετέχο-

ντες είχαν την ευκαιρία όχι μόνο να αξιολογήσουν τα προτεινόμενα σενάρια για την αγροδιατροφική μετάβαση αλλά και να συνδιαμορφώσουν νέες προτάσεις, βασισμένες στις δικές τους ανάγκες και εμπειρίες. Οι συζητήσεις ανέδειξαν καίρια ζητήματα που προκύπτουν από την μακρόχρονη εμπειρία των συμμετεχόντων ενώ παράλληλα ανέδειξαν πιθανά μελλοντικά μονοπάτια αντιμετώπισης των τρεχόντων προκλήσεων.

Η ερευνητική ομάδα του **Go-JuST** θα επεξεργαστεί όλες τις θέσεις και προτάσεις που συγκεντρώθηκαν, ώστε να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο τελικό κείμενο, το οποίο θα αξιοποιηθεί από την **Περιφέρεια Θεσσαλίας**, στο πλαίσιο του σχεδιασμού του νέου αγροτικού μοντέλου της περιοχής, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου, ανθεκτικού και κοινωνικά δίκαιου αγροδιατροφικού συστήματος. Η ενεργή συμμετοχή των αγροτών και των συνεταιρισμών σε αυτή τη διαδικασία αποδεικνύει τη σημασία

Συμμετέχουσες/χοντες σε ένα από τα εργαστήρια συν-διαμόρφωσης δίκαιων μεταβάσεων

της συνεργασίας μεταξύ επιστημονικής κοινότητας και τοπικών παραγωγών για τη χάραξη πολιτικών που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της γεωργικής παραγωγής και των αγροτικών κοινοτήτων της Θεσσαλίας.

Το έργο υλοποιείται στο Πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», με την χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης-NextGeneration EU (Φορέας Υλοποίησης: ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.).

Εκδηλώσεις – Διαλέξεις (περασμένες)

• Την πρωτοχρονιάτικη πύλα του Τμήματος ΙΦΕ έκοψε ο Πρόεδρος του Τμήματος, κ. **Αντώνης Χατζημωυσής**, παρουσία του Πρύτανη, κ. **Γεράσιμου Σιάσου**, του μέλους του Συμβουλίου Διοίκησης, κ. **Αχιλλέα Χαλδαιάκη**, του Κοσμήτορα της Σχολής Θετικών Επιστημών, κ. **Αριστείδη Παρμακέλη**, των μελών ΔΕΠ/ΕΔΙΠ και των μελών διοικητικού προσωπικού του ΙΦΕ, καθώς και πολλών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών. Η εκδήλωση έλαβε χώρα την **Πέμπτη 6 Φεβρουαρίου** στο Νέο Κτήριο του ΙΦΕ στην Πανεπιστημιούπολη.

Κοπή πρωτοχρονιάτικης πύλας, ΙΦΕ

• Η Αναπλ. Καθηγήτρια του ΙΦΕ **Ελπίδα Τζαφέστα** έδωσε τις παρακάτω ομιλίες:

1) “The sociocognitive roots of inequality, Part 1”, CNR, Roma, November 2024 2) “The sociocognitive

roots of inequality, Part 2”, CNR, Roma, December 2024 3) “The ways of attraction”, Università di Napoli, November 2024.

• Ο Καθηγητής του ΙΦΕ **Χρυσόστομος Μαντζαβίνος** έδωσε ομιλία με τίτλο “The Constitution of Science” στο Department of History and Philosophy of Science του Πανεπιστημίου του Cambridge στις **5 Φεβρουαρίου 2025**.

• Η Καθηγήτρια του ΙΦΕ **Κατερίνα Ιεροδιακόνου** έδωσε ομιλία με τίτλο “The Stoics on Colours and Colour Perception” στο πλαίσιο του Διεθνούς Κύκλου Ομιλιών [Edinburgh-Turin Seminars on Stoicism](#) στις **27 Φεβρουαρίου 2025**.

• Το έργο [Go-just](#) οργάνωσε και ολοκλήρωσε μία σειρά διαδικτυακών σεμιναρίων. Το πρόγραμμα Go-JuST με επιστημονικό υπεύθυνο τον Καθηγητή **Σ. Αραποστάθη** είναι έργο ΕΛΙΔΕΚ που υλοποιείται στα πλαίσια του Εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0 με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Next GenerationEU). Τα σεμινάρια, με τίτλο Go-JuST Webinars – Governing Just Sociotechnical Transitions: The quest for fairness, responsibility and sustainability, πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με την Έδρα UNESCO

για τη Διπλωματία του Κλίματος και το ερευνητικό πρόγραμμα Meatigation απο το πανεπιστήμιο Norwegian University of Science and Technology (NTNU). Τα σεμινάρια λάμβαναν χώρα μία φορά τον μήνα, με τη συμμετοχή διεθνώς καταξιωμένων ακαδημαϊκών που ασχολούνται με ζητήματα αγροδιατροφής, δίκαιων μεταβάσεων και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης, μεταξύ άλλων. Οι ομιλίες ήταν στα αγγλικά και πραγματοποιήθηκαν ψηφιακά, ώστε να διασφαλιστεί η συμμετοχή ατόμων από διαφορετικές πόλεις, χώρες και ακαδημαϊκά ιδρύματα, καθώς και για να δοθεί η δυνατότητα συμμετοχής σε άτομα που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν κινητικά ή προβλήματα προσβασιμότητας. Μετά από ρητή συγκατάθεση των ομιλητών και των συμμετεχόντων, τα σεμινάρια καταγράφηκαν και βιντεοσκοπήθηκαν και στη συνέχεια αναρτήθηκαν στο κανάλι του έργου στο [YouTube](#).

Κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, πραγματοποιήθηκαν εννέα (9) διαδικτυακά σεμινάρια, με τους εξής συμμετέχοντες:

-**Silvio Funtowicz**: “Complex political problems: Why Science can’t speak with One Voice”. March 28 2024

-**Valeria Siniscalchi**: “From pleasure to morality. The political taste of Slow Food”. April 25 2024

-**Graham Dutfield**: “Lifeworld, Landscape and Law: From Territoriality to Rights in Knowledge”. May 23 2024

-**Sophie Chao**: “The Promise of Multispecies Justice”. June 6 2024

-**Andrea Borghini & Enrico Bonadio**: “Food and Intellectual Property Rights

between Exploitation and Empowerment”. June 13 2024

-**Stella Tsani**: “Climate action, energy transition and labor markets: Public policies and sectoral implications of just transitions.” October 17 2024

-**Alexandra Plakias**: “Cultivating Knowledge: epistemic implications of lab-grown meat”. October 24 2024

-**Graham Dutfield**: “What is Ontological Totalitarianism, and Why Does it Matter?": Nature, Science and Indigenous People”. November 29 2024

-**Berris Charnley**: “Seeing the wood for the trees: The Roles of Science, Law and History in colonial-capitalist Australian Forestry Systems, 1880-1940”. December 18 2024.

• Την **Τριτη 13 Μαρτίου 2025** και ώρα **19.30 στον ΙΑΝΟ** (Σταδίου 24) έγινε η παρουσίαση του βιβλίου του **Ηλία Κούβελα**, Ομότιμου Καθηγητή Φυσιολογίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών, με τίτλο «**Ιχνηλατώντας τα μονοπάτια του εγκεφάλου και του νου**» που εκδόθηκε πρόσφατα από τις εκδόσεις Καστανιώτη. Ομιλητές ήταν η Καθηγήτρια του ΙΦΕ **Ειρήνη Σκαλιώρα**, ο **Σπύρος Μητροσύλης** και ο **Δημοσθένης Αγραφιώτης**. Το βιβλίο απευθύνεται στο ευρύ κοινό και προβλέπεται να υπάρξει συζήτηση με τους ακροατές.

Στιγμιότυπο από την Εκδήλωση στον Ιανό

Εκδηλώσεις – Διαλέξεις (προσεχείς)

- Τελετή αναγόρευσης του Καθηγητή Martin Carrier. Την 20η Μαρτίου 2025, ημέρα Πέμπτη και ώρα 19.00 στη Μεγάλη Αίθουσα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, θα αναγορευθεί επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών ο κ. Martin Carrier, καθηγητής Φιλοσοφίας της Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Bielefeld της Γερμανίας.

Η παρουσίαση του έργου και της προσωπικότητας του τιμωμένου καθηγητή θα γίνει από τον Καθηγητή του ΙΦΕ κ. Χρυσόστομο Μαντζαβίνο. Ο κ. Carrier θα δώσει ομιλία με τίτλο: “Science under Attack: Dealing with Failure in Science and with Science De-nial”.

- ΕΤΗΣΙΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΟΜΙΛΙΩΝ ΙΦΕ: «[Επιστήμη και Θρησκεία](#)», Κεντρικό Κτήριο ΕΚΠΑ, Προπύλαια, Πανεπιστημίου 30 Αμφιθέατρο «Ιωάννης Δρακόπουλος», Τρίτες, Ωρα: 19:00-21:00.

-8 Απριλίου, Ζήνων Τσικρικάς (Τμήμα Φιλοσοφίας, Universität Tübingen): «“falsum index sui et veri”. Μια αντίληψη της αλήθειας στην επιστήμη με θρησκευτική χροιά».

-13 Μαΐου, Αλεξάνδρα Μπαρμπούτη (Τμήμα Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Θρησκείας, Oxford Brookes University): «Το ανθρώπινο σώμα υπό το πρίσμα της χριστιανικής

βιοηθικής: Η σχέση της ιατρικής επιστήμης με τη θρησκεία».

-10 Ιουνίου, Κώστας Ταμπάκης, (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, ΕΙΕ): «Αθεία και μελέτη της φύσης: Ιστορικές και ιστοριογραφικές προσεγγίσεις».

- Το [Athens Colloquium in Ancient Philosophy](#) διοργανώνεται για δεύτερη χρονιά από το **The Athens MA in Ancient Philosophy**, σε συνεργασία με το Κέντρο Ερεύνης Ελληνικής Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Αθηνών. Οι ομιλίες γίνονται μία φορά το μήνα, **Πέμπτη ώρα 19.00**: έχουν διάρκεια 30-40 λεπτών, ακολουθούμενες από μια εστιασμένη κριτική συζήτηση που μπορεί να διαρκέσει έως και 60 λεπτά.

-20 Μαρτίου, Pantelis Basakos: “The art of judgment”. Θα λάβει χώρα στο The Danish Institute at Athens, [Chairefontos 14](#)

-27 Μαρτίου, Phillip Mitsis: “Plato on Why Philosophers Must Nourish Hate”. The Danish Institute at Athens, [Chairefontos 14](#)

-10 Απριλίου, Francesca Pentasuglio: “Desiring Reason, Epistemic Erōs: The Legacy of Socrates’ Erotics”. Θα λάβει χώρα στο Νέο Κτήριο ΙΦΕ

-15 Μαΐου, Federico Maria Petrucci: “The Philosophical Outlook of the Critias”. The Danish Institute at Athens, [Chairefontos 14](#)

- Το Σεμινάριο Διδασκόντων του Τομέα Φιλοσοφίας και Θεωρίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας στεγάζει μια σειρά διαλέξεων ανοικτών σε όλους τους διδάσκοντες

και φοιτητές του ΕΚΠΑ. Οι διαλέξεις που έχουν προγραμματιστεί για το ακαδ. έτος 2024-25 έχουν ως εξής (Νέο Κτήριο ΙΦΕ, 7 μ.μ.):

-18 Μαρτίου, **Μαριαλένα Καραμπάτσου**: «Καντιανός ιδεαλισμός και νόμοι της φύσης».

-13 Μαΐου, **Βαλάντης Στεργίου**: «Περί της αξίας των τυπικών μεθόδων στη φιλοσοφία της επιστήμης».

• **ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΛΟΓΙΚΗΣ (2024-2025)**. Στο πλαίσιο του [Δι-ιδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Logic"](#), λειτουργεί μηναίο σεμινάριο, που αφορά τη λογική με ευρεία έννοια. Το σεμινάριο θα είναι υβριδικό, δηλαδή, οι ομιλητές και τα μέλη του ακροατηρίου μπορούν να συμμετάσχουν ή με φυσική παρουσία στην αίθουσα ΝΚ2 (στο νέο κτήριο του Τμήματος ΙΦΕ) ή μέσω του συνδέσμου

<https://uoawebex.com/meet/cdimitr>.

Οι διαλέξεις θα πραγματοποιούνται **18.00-20.00 την Τρίτη**, στα αγγλικά ή στα ελληνικά. Το πρόγραμμα είναι το ακόλουθο:

-1 Απριλίου: **Πέτρος Στεφανέας**, ΕΜΠ

-6 Μαΐου: **Γιάννης Στεφάνου**, ΕΚΠΑ.

-3 Ιουνίου: **Δήμητρα Χριστοπούλου**, ΕΚΠΑ.

Σημειώσεις.

1. Ο τίτλος και σύντομη περίληψη για κάθε διάλεξη θα στέλνονται μία εβδομάδα πριν. 2. Η μέρα ή η ώρα κάθε διάλεξης μπορεί να αλλάξει, ανάλογα με τις συνθήκες (π.χ., τη ζώνη ώρας του ομιλητή).

• Συνεχίζεται η σειρά μηνιαίων σεμιναρίων του ΔΠΜΣ στη Γνωσιακή Επιστήμη, που ξεκίνησε το 2024 και περιλαμβάνει παρουσιάσεις αποφοίτων του προγράμματος. Τα σεμινάρια γίνονται μια Παρασκευή κάθε μήνα, σύμφωνα με το παρακάτω πρόγραμμα, πάντα στις **6μμ, στο νέο κτήριο του ΙΦΕ** (αίθουσα 2). Η σειρά θα συνεχιστεί για όλη την ακαδημαϊκή χρονιά 2024-25.

-11.4.2025 **Αμαλία Τσακίρη** (2010) «Levels, Decomposition and Mechanistic Explanation in Biological Systems: The Case of Cognitive Science».

-16.5.2025 **Τζωρτζίνα Παρασκευοπούλου** (2021) «Αλγόριθμος για την ηλεκτροεγκεφαλογραφία και εφαρμογές».

• Το ακαδημαϊκό έτος 2024-25 ξεκίνησε η διοργάνωση του Διεπιστημονικού Ερευνητικού Σεμιναρίου *ΔιεπιδημΎα* με θέμα «**Κράτος και δημόσια υγεία στη σκιά των επιδημιών (19^{ος} – 21^{ος} αι.): προσεγγίσεις από την ιστορία και τα ερευνητικά πεδία STS και critical medical humanities**». Το σεμινάριο *ΔιεπιδημΎα*, μέσα από το παράδειγμα της ελληνικής δημόσιας υγείας, συζητά τις δομές, τις πρακτικές και τις λογικές της υγειονομικής διακυβέρνησης, την (βιο-)ιατρική επιστήμη και τεχνολογία, τις κοινωνικές αναπα-ραστάσεις και (αντι-)δράσεις και τις πολιτικές του σώματος και της υποκειμενικότητας, τόσο στην εθνική και τη διεθνή τους διάσταση όσο και στη χωρική και τη χρονική τους ανάπτυξη. Για να το πετύχει αυτό, φέρνει σε διάλογο

μεθόδους, προσεγγίσεις και ερωτήματα από ποικίλα επιστημονικά και ερευνητικά πεδία.

Το Σεμινάριο συνδιοργανώνεται από το Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών και το Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το ΔιεπιδημΎα πραγματοποιείται στην Ανατολική Αίθουσα του Μεγάρου της Ακαδημίας Αθηνών (Πανεπιστημίου 28) μία Πέμπτη κάθε μήνα (μπορείτε να δείτε περισσότερες πληροφορίες και το πρόγραμμα, [εδώ](#)) και διαρκεί δύο ώρες (18:00 – 20:00). Η συμμετοχή είναι ελεύθερη και δεν απαιτείται προεγγραφή. Το Σεμινάριο συνδιοργανώνουν ο **Θανάσης Μπαρλαγιάννης**, Εντεταλμένος Ερευνητής στο KEINE στην Ακαδημία Αθηνών, και η **Κατερίνα Βλαντώνη**, Επίκουρη Καθηγήτρια στο ΙΦΕ.

Οι επόμενες συναντήσεις του Σεμιναρίου για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος είναι οι ακόλουθες: Πέμπτη, 3 Απριλίου 2025: *Ασθενείς στα δεσμά τους: ετεροτοπίες των μολυσματικών ασθενειών στη λογοτεχνία της νεωτερικότητας από τον Θεοτόκη στον Καμύ*, **Κατερίνα Μπρέγιαννη**, διευθύντρια ερευνών, KEINE, Ακαδημία Αθηνών.

Πέμπτη, 24 Απριλίου 2025: *Όψεις της δημόσιας υγείας στον 20ό αιώνα*, **Λένα Κορμά**, ερευνήτρια Γ', KEINE, Ακαδημία Αθηνών.

Πέμπτη, 8 Μάϊου 2025: (Ο τίτλος θα προσδιοριστεί σύντομα), **Μαριάννα Καραμάνου**, καθηγήτρια, διευθύντρια Εργαστηρίου Ιστορίας

της Ιατρικής και Ιατρικής Ηθικής, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ.

- Οι Έφη Νακοπούλου (Twente University), Στάθης Αραποστάθης (ΕΚΠΑ) και **Kornelia Konrad** (Twente University) διοργανώνουν στα πλαίσια του παγκόσμιου συνεδρίου **EUSPRI: Forum for Studies of Policies for Research and Innovation**, τρεις συνεδρίες με θέμα “**Governing and designing emerging energy technologies in a multi-crises world: towards responsible and just futures**”. Το συνέδριο θα λάβει χώρα από **11 έως 13 Ιουνίου 2025** στο TU Dortmund University.

- Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος “**ANDROMEDA**” με ΕΥ τον Καθηγητή **Θεόδωρο Αραμπατζή** και μεταδιδακτορικό ερευνητή τον Δρ. **Αντώνη Αντωνίου** διοργανώνεται στις **19-20 Ιουνίου** διήμερο συνέδριο με θέμα την **επιστημολογία της σκοτεινής ύλης και της τροποποιημένης βαρύτητας**. Στο συνέδριο θα λάβουν μέρος διακεκριμένοι ομιλητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό και θα λάβει χώρα στο **Ιστορικό αρχείο του Πανεπιστημίου Αθηνών**. Η συμμετοχή είναι ελεύθερη για όλους με την προϋπόθεση εγγραφής. Περισσότερες πληροφορίες στο [συνδεσμο](#).

- Η [Ελληνική Εθνική Επιτροπή](#) της International Union of History and Philosophy of Science/Division of History of Science and Technology διοργανώνει: **1η Επιστημονική Συνάντηση για την Ιστορία της Επιστήμης και της Τεχνολογίας στις 17-18 Οκτωβρίου 2025** στην Αθήνα. Η

επιστημονική συνάντηση ανταποκρίνεται στην ανάγκη για ανάπτυξη και διάδοση της Ιστορίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, καθώς και συναφών τους κλάδων, αποσκοπώντας να φέρει σε επαφή ερευνήτριες/τές, διδάκτορες και υποψήφιος/ους διδάκτορες με αντίστοιχα ενδιαφέροντα που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ή το εξωτερικό. Η γλώσσα της Συνάντησης θα είναι η ελληνική. Η κεντρική θεματική της Συνάντησης είναι «**Η Ιστορία των Επιστημών και της Τεχνολογίας στην Ελλάδα: Τρέχουσα έρευνα και προοπτικές**». Όσες και όσοι ενδιαφέρονται, καλούνται να υποβάλουν πρόταση για ανακοίνωση. Η πρόταση θα πρέπει να είναι περ. 250 λέξεις και να περιέχει επίσης ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα έως 5 γραμμές. Προτάσεις που δεν εμπίπτουν στην κεντρική θεματική είναι επίσης ευπρόσδεκτες. Σημειώνεται ότι ενθαρρύνονται οι προτάσεις για την οργάνωση συνεδριών (μέχρι 4 ομιλήτριες /ομιλητές). Οι ενδιαφερόμενες/οι μπορούν να υποβάλουν τις προτάσεις στη διεύθυνση gncdhst@gmail.com, μέχρι την **1η Ιουνίου 2025**.

Οργανωτική Επιτροπή: Γιάννα Κατσιαμπούρα, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΕΚΠΑ Γεράσιμος Μέριανος, ΙΙΕ/ΕΙΕ Θανάσης Μπαρλαγιάννης, ΚΕΙΝΕ, Ακαδημία Αθηνών Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ Κώστας Ταμπάκης, ΙΙΕ/ΕΙΕ.

Επιστημονική Επιτροπή: Θεόδωρος Αραμπατζής, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ, Στάθης Αραποστάθης, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ, Κατερίνα Βλαντώνη, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ, Γιώργος Βλαχάκης, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, ΕΑΠ, Κώστας Γαβρόγλου, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ, Γιάννα Κατσιαμπούρα, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΕΚΠΑ, Δέσπω Κριτωτάκη, ΚΕΙΝΕ, Ακαδημία Αθηνών Γεράσιμος Μέριανος, ΙΙΕ/ΕΙΕ Θανάσης Μπαρλαγιάννης, ΚΕΙΝΕ, Ακαδημία Αθηνών, Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ, Ευθύμιος Νικολαΐδης, ΙΙΕ/ΕΙΕ, Μανώλης Πατηνιώτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας, ΕΚΠΑ, Μαρία Ρεντετζή, Faculty of Humanities, Social Sciences, and Theology, Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg, Κώστας Σκορδούλης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΕΚΠΑ Κώστας Ταμπάκης, ΙΙΕ/ΕΙΕ Αριστοτέλης Τύμπας, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ, Γιάννης Χριστιανίδης, ΙΦΕ/ΕΚΠΑ.

Ορκωμοσία Μεταπτυχιακών Φοιτητριών/ητών

• Την 11^η Δεκεμβρίου 2024 έγινε η ορκωμοσία 24 αποφοίτων του αγγλόφωνου Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών **‘Science, Technology, Society – Science and Technology Studies’** που προσφέρεται τα τελευταία επτά έτη

από το Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης και το Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του ΕΚΠΑ. Τα διπλώματα απένειμαν ο Πρόεδρος του ΙΦΕ και ο Διευθυντής του ΔΠΜΣ, καθηγητές Αντώνης Χατζημυσισης και Τέλης Τύμπας.

Ομαδική Φωτογραφία Μεταπτυχιακών Φοιτητριών και Φοιτητών ΔΠΜΣ μπροστά από το Νέο Κτήριο ΙΦΕ

Ορκωμοσία Μεταπτυχιακών Φοιτητριών και Φοιτητών ΔΠΜΣ

ΔΠΜΣ “Science, Technology, Society – Science and Technology Studies”

• Φοιτήτριες και φοιτητές από όλη την Ευρώπη, με την υποστήριξη του προγράμματος ανταλλαγής φοιτητών /φοιτητριών Erasmus, επιλέγουν κάθε χρόνο να έρθουν στο αγγλόφωνο Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα “[Science, Technology, Society – Science and Technology Studies](#)” (Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης και Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, ΕΚΠΑ). Τα μέλη της εξαμελούς φετινής ομάδας έρχονται από την Ολλανδία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Σκωτία και

την Πολωνία, ενώ σπουδάζουν στο πλαίσιο του ESST στο Πανεπιστήμιο του Μάαστριχτ.

Φωτογραφία μελών της ομάδας με τον Διευθυντή του ΔΠΜΣ, καθηγητή Τέλη Τύμπα, μπροστά από το Νέο Κτήριο ΙΦΕ

Πρόσφατες Δημοσιεύσεις Μελών του Τμήματος

• **Μονογραφία:** Χρυσόστομος Μαντζαβίνος, [The Constitution of Science](#), Cambridge: Cambridge University Press, 2024, σσ. 228.

Σύνοψη: Η επιστήμη ως πεδίο γνωστικών δραστηριοτήτων έχει αναπτυχθεί οργανικά κατά την διάρκεια μίας μακράς διαδικασίας πολιτισμικής εξέλιξης. Αποτελεί ένα μείζον επίτευγμα που δεν σχεδιάστηκε από κάποιο ατομικό πνεύμα, αλλά αναδύθηκε αυθόρμητα ως το μη

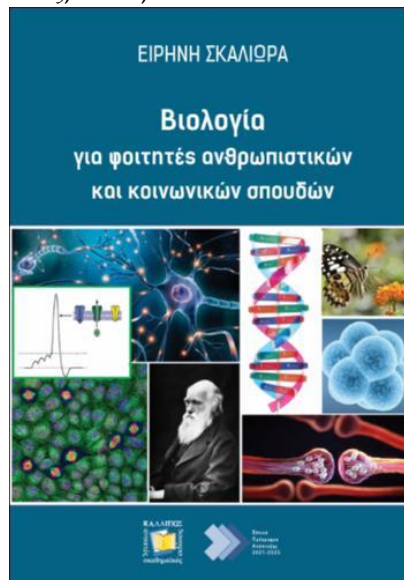

επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της διάδρασης μεταξύ ατόμων που επιδί-

δονται σε επιστημικές δραστηριότητες. Η επιστήμη είναι ένα ανθρώπινο τόλμημα, διαρκώς ημιτελές, ένα εγχείρημα της ανθρωπότητας εκπληκτικής εμβελείας και επιτυχίας. Ένα τέτοιο πολύπλοκο φαινόμενο διεγείρει την διανοητική μας περιέργεια υποκινώντας μας να υιοθετήσουμε μια περιγραφική στάση ώστε να εξηγήσουμε την ανάδυσή της και τον τρόπο λειτουργίας της και προκαλεί τον θαυμασμό μας κάνοντας μας να υιοθετήσουμε μια κανονιστική στάση ώστε να υποστηρίξουμε την περαιτέρω ύπαρξή της και να διασφαλίσουμε τα επιτεύγματά της. Σε αυτό το βιβλίο αναπτύσσεται μία ιδιαίτερη προσέγγιση στο πλαίσιο της κανονιστικής στάσης εισάγοντας την ιδέα του «Συντάγματος της Επιστήμης». Οι επιστημονικές δραστηριότητες αποτελούν ένα είδος επιστημικών δραστηριοτήτων επίλυσης προβλημάτων που εκτυλίσσονται σε ένα θεσμικό πλαίσιο. Οι πιο γενικοί θεσμοί της επιστήμης που έχουν το πιο εκτεταμένο πεδίο εφαρμογής συγκροτούν το «Σύνταγμα της Επιστήμης» και είναι θεμελιώδους σημασίας για την επιτέλεση της επιστημονικής διαδικασίας με αποτελεσματικό τρόπο. Αν η επιστήμη, ως το εκκολαπτήριο των πιο επιτυχών λύσεων στα προβλήματα της αναπαράστασης της πραγματικότητας, και ως η βάση των πιο αποτελεσματικών παρεμβάσεων στον φυσικό και κοινωνικό κόσμο, αξιολογείται θετικά, τότε τα συνταγματικά της θεμέλια θα πρέπει να προστατευθούν. Πώς ακριβώς, από ποιόν και σε ποιο επίπεδο – αυτά

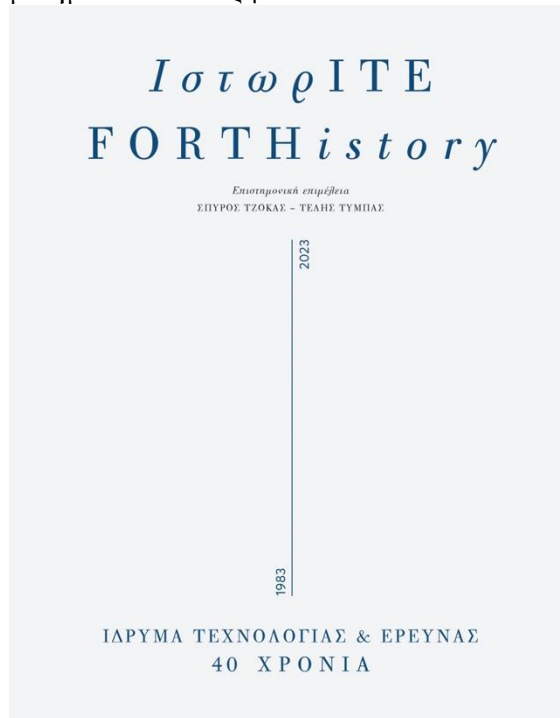
είναι τα ερωτήματα στα οποία επιχειρεί να απαντήσει αυτό το βιβλίο.

- **Μονογραφία:** Ειρήνη Σκαλιώρα, [Βιολογία για φοιτητές ανθρωπιστικών και κοινωνικών σπουδών](#), Αθήνα: Κάλλιπος, 2025, σσ. 256.

- **Συλλογικός Τόμος:** Τζόκας, Σπύρος και Τύμπας, Τέλης (επιμ.), [ΙστορΙΙΤΕ FORTHHistory](#), Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2024, σσ. 684. **Σύνοψη:** Με κομβική συμβολή μελών της κοινότητας του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ) του ΕΚΠΑ εκδόθηκε πολυσέλιδος τόμος για την ιστορία του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ), κορυφαίου ερευνητικού θεσμού στη χώρα μας αλλά και διεθνώς. Η πολυμελής ομάδα από την κοινότητα του ΙΦΕ περιλαμβάνει απόφοιτες/αποφοίτους του ΙΦΕ και των μεταπτυχιακών του προγραμμάτων, αποφοίτους του προγράμματος διδακτορικών σπουδών του ΙΦΕ, αλλά και μέλη ΔΕΠ του ΙΦΕ. Η έκδοση *ΙστορΙΙΤΕ*, η οποία καλύπτει την περίοδο από το 1983 έως το 2023, έχει ως επιμελητές τον απόφοιτο του διδακτορικού προγράμματος του ΙΦΕ

Σπύρο Τζόκα και τον καθηγητή του ΙΦΕ **Τέλη Τύμπα**, συνεργαζόμενο μέλος ΔΕΠ του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών του ΙΤΕ, με το οποίο το ΙΦΕ έχει υπογράψει μνημόνιο συνεργασίας.

Το ΙΤΕ αποτελείται πλέον από 10 ινστιτούτα, 3 δομές και περισσότερα από 1.600 μέλη σε 8 διαφορετικές πόλεις της Ελλάδας. Για την εκπόνηση της ιστορικής αυτής μελέτης συγκροτήθηκε εκ του μηδενός το *Αρχείο ΙΤΕ* υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας **Τζερίνας Χαρλαύτη**, διευθύντριας του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών του ΙΤΕ. Μέσα από ενδελεχή έρευνα, με κομβική τη συμβολή του **Σπύρου Τζόκα**, συλλέχθηκε χαρτώο αρχείο από τα επιμέρους ινστιτούτα και δομές, καθώς και από προσωπικές συλλογές των ιδρυτικών στελεχών του ΙΤΕ, συγκεντρώθηκαν χιλιάδες δημοσιεύσεις από τον εγχώριο και διεθνή Τύπο σχετικές με το ίδρυμα, και οργανώθηκαν συνεντεύξεις τόσο

με τους πρωτεργάτες του πρωτοποριακού αυτού εγχειρήματος όσο και με εν ενεργεία μέλη της κοινότητάς του. Αυτό το ογκώδες αρχείο αποτέλεσε την πηγή για τον εν λόγω τόμο, για τον οποίον εργάστηκε μια ερευνητική και συγγραφική ομάδα 19 ιστορικών.

Το *ΙστορΙΤΕ* αποτελεί μια μελέτη με ευρύτερη σημασία για την κατανόηση της ιστορίας της έρευνας στη χώρα μας. Η μελέτη αυτή, η οποία καλύπτει ένα μεγάλο εύρος πολύπλοκων θεσμών αλλά και ιδιαίτερα απαιτητικών αντικειμένων έρευνας (βλ. περιεχόμενα του τόμου), αναδεικνύει-επιβεβαιώνει τη δυνατότητα της κοινότητας του ΙΦΕ να αναλάβει και μελλοντικά πρωταγωνιστικό ρόλο στην υποστήριξη φιλόδοξων εγχειρημάτων συγγραφής της ιστορίας των θεσμών επιστήμης, τεχνολογίας και ιατρικής της χώρας.

• **Άρθρα:**

- Drakopoulos, S. 2025. "[The Conceptual Resilience of the Atomistic Individual in Mainstream Economic Rationality](#)," *Review of Political Economy*, vol.37, No.1 pp.1-20.
- Karampatsos, C. and N. Alexis. 2024. "[Mechanising the Greek Tobacco Industry: Worker Knowledge, Protest, and Territorial Expansion, 1890–1925](#)," in A. van Wickeren et al. (eds.), *Tobacco in Global Perspective, 1780–1960*, Cambridge Imperial and Post-Colonial Studies, Chapter 9, 231-58.
- Konstantis, K. 2025. "[The Main Challenges of AI Ethics: Historical Contextualization, Black-Boxing, Social Biases, Labor Invisibility](#)". *Proceedings of*

the AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society, 7(2), 23-25.

- Manolakaki, E. 2025. "[Contemporary Foundational Accounts of Propositions](#)," in *The Oxford Handbook of Contemporary Philo-sophy of Language*, ed. E. Lepore and U. Stojnić. Oxford: OUP, 114-32.

- Sioumalas-Christodoulou, K. and T. Tympas, "[AI metrics and policymaking: assumptions and challenges in the shaping of AI](#)." *AI & Society* (2025).

- Tympas, T. «ΠΟΙΗΣΑΣΘΑΙ...ΤΗΝ ΑΡΜΟΖΟΥΣΑΝ ΜΝΗΜΗΝ»: Για την ιστορία των τεχνικών και τεχνολογιών επικοινωνιών. *Σελίδες Ιστορίας Καθημερινής*, Τεύχος 11, Ιανουάριος 2025, 46-55.

- Tzafestas, E.S. "[Modeling the role of attachment in the development of reciprocity and generosity](#)", *Proceedings of the 2024 International Conference on Cognitive Modeling, Tilburg, Netherlands*, July 2024.

- Tzafestas, E.S. "[Perishable material](#)

[choice indicates symbolic and representational capacities](#)"

(Commentary on Duncan N.E. Stibbard-Hawkes' article "Reconsidering the link between past material culture and cognition in light of contemporary hunter-gatherer material use"), *Behavioral and Brain Sciences*, January 2025, 48:e19

- Vlantonì, K. (2024). Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας & Βιοτεχνολογίας (IMBB). In S. Tzokas & T. Tympas (Eds.), *ΙστωρΙΤΕ/FORTHHistory, 1983-2023* (pp. 171-247). Crete University Press. (in Greek)

- Vlantonì, K. (2024). Ινστιτούτο Βιοϊατρικών Ερευνών (IBE). In S. Tzokas & T. Tympas (Eds.), *ΙστωρΙΤΕ/FORTHHistory, 1983-2023* (pp. 433-477). Crete University Press. (in Greek)

- Vlantonì, K. (2024). Ελληνικό Ινστιτούτο Γονιδιωματικής του Ανθρώπου (ΕΙΓΑ). In S. Tzokas & T. Tympas (Eds.), *ΙστωρΙΤΕ/FORTHHistory, 1983-2023* (pp. 531-533). Crete University Press. (in Greek)

Εργαστήριο Πολιτικής και Θεσμικής Θεωρίας και Ιστορίας των Ιδεών

• Το Εργαστήριο συμπλήρωσε έναν χρόνο λειτουργίας, μέσα στον οποίον διοργάνωσε (α) ένα μεγάλο συνέδριο που έλαβε χώρα στο κτίριο της Βουλής των Ελλήνων (Ιανουάριος 2024) με θέμα τον Τύπο της Επανάστασης και τη συμμετοχή 45 ιστορικών αλλά και (β) τη μεγάλη εκδήλωση του ΕΚΠΑ, τον Μάιο του 2024, με αφορμή τα 200 χρόνια από τον θάνατο του Λόρδου Μπάιρον που τίμησαν με την παρουσία τους η

Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο Πρόεδρος της Μεγάλης Βρετανίας. Τα πρακτικά της ημερίδας θα κυκλοφορήσουν σύντομα από το ΕΚΠΑ. Το Εργαστήριο οργάνωσε τρία σεμινάρια με προσκεκλημένους καθηγητές από το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ, το London Business School και το Πανεπιστήμιο Κύπρου αλλά και έξι κλειστά σεμινάρια με κορυφαίους Έλληνες ιστορικούς.

- Το Εργαστήριο σχεδιάζει για το 2025 τρεις εκδηλώσεις: (α) Μια ημερίδα στις 19 Ιουνίου που συνδιοργανώνει με το Εργαστήριο Ιστορίας του Βιβλίου του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ με θέμα τη γραφή και ιδιαίτερα την αλληλογραφία γυναικών τον 19ο αιώνα. (β) Μια διημερίδα που θα λάβει χώρα στη Βουλή των Ελλήνων τον Νοέμβριο του 2025 και στην οποία νέες και νέοι ιστορικοί που συμμετέχουν στα ερευνητικά προγράμματα του Εργαστηρίου θα παρουσιάσουν τη δουλειά τους. (γ) Ένα διαδικτυακό σεμινάριο με θέμα την ιστορία του νέου ελληνισμού, στο οποίο θα δώσουν μαθήματα οι νέες και οι νέοι ιστορικοί που είναι μέλη του Εργαστηρίου. Σχεδιάζεται, επίσης, ένα μόνιμο μηνιαίο σεμινάριο σε συνεργασία με τη Φιλοσοφική Σχολή του ΕΚΠΑ, την Ακαδημία Αθηνών, το ΕΙΕ και το Πάντειο Πανεπιστήμιο.

- Το Εργαστήριο έχει ήδη κερδίσει έναν μεγάλο αριθμό ερευνητικών προγραμμάτων. Μέσα στο 2024 διαχειρίστηκε προγράμματα ελληνικά, ευρωπαϊκά και αμερικανικά που ξεπέρασαν τα 350.000 ευρώ.

- Το Εργαστήριο τιμήθηκε με το innovation grant του Modern Greek Studies Association για το 2024 για τη δουλειά των μελών του πάνω στα αρχεία δύο βρετανών στρατιωτικών που εμπλέκονται ενεργά στην Ελληνική Επανάσταση.

- Το Εργαστήριο φέτος και για ένα εξάμηνο φιλοξενεί τη νέα Ιταλίδα ιστορικό **Margherita Pinzani**, υποψή-

φια διδακτόρισα στο Πανεπιστήμιο της Μεσίνα με θέμα τη δράση στην Ιταλία, στα πρώτα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης, του Έλληνα φιλελεύθερου διανοούμενου Κωνσταντίνου Πολυχρονιάδη. Η Margherita εργάζεται στο διδακτορικό της υπό την επίβλεψη του Καθ. **Αριστείδη Χατζή**.

- Στο Εργαστήριο αυτή τη στιγμή συμμετέχουν 15 εθελόντριες/τές από το Τμήμα. Οι εθελόντριες/τές ολοκλήρωσαν την αποδελτίωση των 28 τόμων της Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Τρεις ανάμεσα τους (απόφοιτες του Τμήματος) συνεχίζουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο: Η **Αγάπη Χατζοπούλου** σπουδάζει Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία στο Πάντειο. Η **Ελεάννα Τζεράκη** σπουδάζει Φιλοσοφία στο ΚU Leuven με υποτροφία του Ιδρύματος Λίλιαν Βουδούρη. Η **Εμελίνα Χατζάκου** σπουδάζει Πολιτική Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ με υποτροφίες της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών και του Ιδρύματος Παιδείας και Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Τέλος, η ιστορικός **Καλλιόπη Λειβαδάρου** προστέθηκε πρόσφατα στην ομάδα. Αποδελτιώνει το περιοδικό *Ιστορικά*.

- Μετά από συμφωνία με το St Catherine's British School, το Εργαστήριο δέχεται κάθε καλοκαίρι για πρακτική άσκηση τελειόφοιτες/τους του σχολείου που σχεδιάζουν να ξεκινήσουν τις πανεπιστημιακές τους σπουδές σε μεγάλα πανεπιστήμια του εξωτερικού. Το καλοκαίρι του 2024 έκανε την πρακτική της άσκηση στο

Εργαστήριο μια μαθήτρια από την Κίνα, η **Bella Lyu**, που φιλοδοξεί να σπουδάσει πολιτική θεωρία στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Στη διάρκεια της πρακτικής της η Bella ετοίμασε μια μελέτη για τη Wu Zhao, τη μοναδική γυναίκα αυτοκράτειρα στην ιστορία της Κίνας.

- Δύο μέλη του Εργαστηρίου εξελέγησαν στο Πανεπιστήμιο. Η **Ελισάβετ Τσακανίκα** ως μέλος ΕΔΙΠ στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστήμιο και ο **Μιχάλης Σωτηρόπουλος** ως Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου. Η Ελισάβετ και ο Μιχάλης είναι οι δύο κύριοι συνεργάτες του Καθ. **Αριστείδη Χατζή** σε όλα τα ερευνητικά προγράμματα του Εργαστηρίου. Η **Μαρία Θεοτοκάτου**, απόφοιτος του Τμήματος ΙΦΕ και του ΠΜΣ Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας του ΕΚΠΑ ανέλαβε, στη Βρετανική Σχολή Αθηνών, να επεξεργαστεί το οικογενειακό αρχείο Noel-Baker ενώ έχει ήδη εργαστεί στο Αρχείο Finlay, επίσης στη Βρετανική Σχολή Αθηνών.

- Μετά από έρευνα του Καθηγητή **Αριστείδη Χατζή** σε δημόσια αρχεία στη Μεγάλη Βρετανία, στις ΗΠΑ, στην Ιταλία και στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2023-2024, το Εργαστήριο διαθέτει πλέον ένα τεράστιο αρχείο

για την Ελληνική Επανάσταση (και όχι μόνο) που ξεπερνά τις 50.000 λήψεις εγγράφων. Αφού το αρχείο οργανωθεί θα είναι διαθέσιμο σε κάθε ερευνήτρια και ερευνητή της περιόδου. Στην ημερίδα της 19ης Ιουνίου οι συνεργάτιδες του Εργαστηρίου **Ελεάννα Τζεράκη** και **Εμελίνα Χατζάκου** θα παρουσιάσουν ένα άγνωστο αδημοσίευτο κείμενο πολιτικής θεωρίας των αρχών του 19^{ου} αιώνα γραμμένο από μια Αγγλίδα άθεη φιλελεύθερη πρωτοφεμινίστρια με θέμα τις αιτίες των Επαναστάσεων τη δεκαετία του 1820 στην Ευρώπη. Το κείμενο ανακάλυψε στα Βρετανικά Αρχεία ο Καθ. **Αριστείδης Χατζής**, με τον οποίο συνεργάζονται.

- Τα μέλη του Εργαστηρίου έκοψαν τη βασιλόπιτα στις 12 Φεβρουαρίου. Τη φωτογραφία έβγαλε ο Καθ. Παναγιώτης Θανασάς.

Κοπή πρωτοχρονιάτικης πίτας Εργαστηρίου

Νέα Αποφοίτων

- Η **Εμελίνα Δέσποινα Χατζάκου**, απόφοιτος του Τμήματός μας, συνεχίζει να χτίζει πάνω στα ακαδημαϊκά θεμέλια που απέκτησε κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών

της σπουδών, διαπρέποντας στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Πολιτικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ. Η Εμελίνα έλαβε δεύτερη υποτροφία από το Ίδρυμα για την

Παιδεία και τον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό (την πρώτη υποτροφία έλαβε από την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών), ως αναγνώριση των ακαδημαϊκών της επιτευγμάτων. Αποδίδει μεγάλο μέρος της επιτυχίας της στις δεξιότητες που απέκτησε κατά τη διάρκεια της φοίτησής της στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η Εμελί-

να σπουδάζει Πολιτική Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ με υποτροφίες της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών και του Ιδρύματος Παιδείας και Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Μόλις έγινε δεκτή από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης για να συνεχίσει τις μεταπτυχιακές σπουδές της στην πολιτική θεωρία.

Ολοκληρωθείσες Διδακτορικές Διατριβές

- **Αλεξάκης, Σωτήριος.**

Τίτλος: [Τεχνοεπιστημονικά δίκτυα και αγροτικές πολιτικές στην Ελλάδα: η περίπτωση των σπόρων και των χημικών λιπασμάτων στη σιτοπαραγωγή από το 1920 έως σήμερα.](#)

Title: Technoscientific networks and agricultural policies in Greece: the case of seeds and chemical fertilizers in wheat production from 1920 to the present.

Γλώσσα: Ελληνική.

Επιβλέπων καθηγητής: Στάθης Αραποστάθης

Έτος ολοκλήρωσης: 2024.

Σύνοψη: Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται η ιστορική ανασυγκρότηση της ελληνικής σιτοπαραγωγής ως ένα κοινωνικοτεχνικό σύστημα της αγροτικής παραγωγής από την περίοδο του μεσοπολέμου μέχρι σήμερα. Η προσέγγιση του θέματος γίνεται μέσω των πεδίων της Ιστορίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, και των Σπουδών Επιστήμης και Τεχνολογίας. Στο επίκεντρο της ανάλυσης τοποθετούνται τα τεχνοεπιστημονικά δίκτυα ως κρίσιμοι παράγοντες διαμόρφωσης της πορείας που ακολούθησε η σιτοπαραγωγή στην

Ελλάδα. Τα τεχνοεπιστημονικά δίκτυα περιλαμβάνουν τόσο τις υλικές διατάξεις και τις υποδομές, όσο και τους ιστορικούς πρωταγωνιστές οι οποίοι διαδραμάτισαν καίριο ρόλο ως προς τη συγκρότηση συγκεκριμένων πολιτικών και κατευθύνσεων. Η διατριβή αποτελεί την πρώτη μελέτη η οποία επικεντρώνεται αποκλειστικά στην ιστορία της σιτοπαραγωγής στην Ελλάδα ενώ, παράλληλα, αποτελεί μια προσπάθεια διεύρυνσης του ερμηνευτικού πλαισίου όπως αποτυπώνεται μέχρι στιγμής στην ιστοριογραφία της ελληνικής γεωργίας. Η ανάλυση ακολουθεί δυο κομβικά υποσυστήματα τα οποία καθόρισαν τις κατευθύνσεις του κοινωνικοτεχνικού συστήματος της σιτοπαραγωγής: τους σπόρους και τα χημικά λιπάσματα. Τα δύο αυτά υποσυστήματα αποτελέσαν τα κρίσιμα πεδία αλληλεπίδρασης μεταξύ των τεχνοεπιστημονικών δικτύων, που εν τέλει καθόρισαν την πορεία που ακολούθησε η καλλιέργεια του σιταριού τα τελευταία 100 χρόνια. Εντός αυτού του πλαισίου εξετάζεται ο ρόλος της επιστήμης και της τεχνολογίας στη συγκρότηση και τη νομιμοποίηση των σχετικών πολιτικών, οι όροι που διαπραγ-

ματεύτηκαν οι τεχνικές επιλογές και η αξιοπιστία των τεχνολογιών, το πώς διαμορφώθηκαν συγκεκριμένες κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις μέσω της τεχνοπολιτικής, καθώς και πώς δομήθηκαν συγκεκριμένα κοινωνικοτεχνικά φαντασιακά όπως αυτά της «παραγωγικότητας» και της «ποιότητας». Μέσα από την ανάλυση αναδεικνύεται για πρώτη φορά ο κρίσιμος ρόλος της αλληλεπίδρασης μεταξύ των τεχνοεπιστημονικών στη διαμόρφωση της σχέσης του αγροτικού κόσμου με το περιβάλλον, καθώς και στις υλικές δεσμεύσεις σε συγκεκριμένα συστήματα παραγωγής.

• **Ματτές, Γεώργιος.**

Τίτλος: [Ο ρόλος των προγραμμάτων του Ι.Κ.Υ. στη διαμόρφωση της ελληνικής ακαδημαϊκής κοινότητας, 1951-1974.](#)

Title: The role of the I.K.Y. programmes in the shaping of the Greek academic community, 1951-1974.

Επιβλέπων καθηγητής: Τέλης Τύμπας

Έτος ολοκλήρωσης: 2023.

Σύνοψη: Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) αποτελεί τον παλαιότερο και σημαντικότερο θεσμό ενίσχυσης των σπουδών και της κινητικότητας των φοιτητών στα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, των σπουδαστών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και των νέων ερευνητών στην Ελλάδα. Σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη του ρόλου του θεσμού των κρατικών υποτροφιών κατά τη διαμόρφωση της ακαδημαϊκής κοινότητας στην Ελλάδα, και ειδικότερα εντός α) του

παραγωγικού συστήματος (δημόσιος και ιδιωτικός τομέας), β) του ευρύτερου ακαδημαϊκού και ερευνητικού υποσυστήματος (παραγωγή επιστημονικής γνώσης και εκπαιδευτική διαδικασία), γ) των μηχανισμών εκπροσώπησης (πολιτική και δημόσια σφαίρα). Η διατριβή διερευνά τη σχέση της Πολιτικής Ιστορίας, την Οικονομικής Ιστορίας, της Ιστορίας της Επιστήμης και Τεχνολογίας και της Ιστορίας του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος την περίοδο 1951-1974 μέσα από την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των δεδομένων του ΙΚΥ. Ως πρωτογενές υλικό χρησιμοποιώ, μεταξύ άλλων, τα αρχεία των Επετηρίδων του Ιδρύματος, τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου και τα αρχεία των προϋπολογισμών.

• **Χριστοπούλου, Βασιλική.**

Τίτλος: [Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και ο Ρόλος του Πειράματος στο Έργο του Lord Rayleigh.](#)

Γλώσσα: Ελληνική.

Title: Methodological Approaches and the Role of Experiment in the Work of Lord Rayleigh.

Γλώσσα: Ελληνική.

Επιβλέπων καθηγητής: Θόδωρος Αραμπατζής

Έτος ολοκλήρωσης: 2024.

Σύνοψη: Ο Lord Rayleigh (1842-1919) ήταν Βρετανός φυσικός, ο οποίος σε διάστημα περίπου πενήντα ετών ασχολήθηκε με ένα ευρύ φάσμα της κλασικής φυσικής όπως αυτή είχε διαμορφωθεί στην εποχή του, δημοσιεύοντας περισσότερα από 440 επιστημονικά άρθρα. Το πείραμα ήταν οργανικό στοιχείο στις έρευνες του Rayleigh, και οι ακριβείς μετρήσεις

ήταν στο επίκεντρο της πειραματικής του πρακτικής. Το τι συνιστά όμως ακρίβεια στις μετρήσεις του Rayleigh είναι ένα σύνθετο ζήτημα.

Η μέτρηση είναι μια δραστηριότητα και η ακρίβεια, πέρα από ένα κριτήριο της αξιοπιστίας της μέτρησης, είναι ένα χαρακτηριστικό που συνδέεται με μια διαδικασία διορθώσεων, επεξεργασίας και συζήτησης των δεδομένων που εντάσσεται στο ευρύτερο γνωστικό και κοινωνικό πλαίσιο. Υπό αυτή την έννοια, ακόμα και στον 'τεχνικό πυρήνα' των μετρήσεων υπάρχουν ιστορικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις. Συνεπώς ακόμα και στις μετρήσεις υπάρχουν εναλλακτικές επιστημονικές πρακτικές και ενδεχομένως να υπάρχουν διαφορετικά προσωπικά στυλ των επιστημόνων.

Μέσα από τη διδακτορική αυτή

διατριβή προκύπτει ότι ο Rayleigh είχε ένα προσωπικό στυλ με το οποίο προσέγγισε τις μετρήσεις, την ακρίβεια και τα σφάλματα στην πειραματική του πρακτική. Το στυλ του Rayleigh, το οποίο αναλύεται στη διατριβή, δεν αποτελούσε κοινό τόπο για τους φυσικούς ή τους χημικούς της εποχής. Στη διατριβή υποστηρίζεται ότι διαφορετικά εργαστήρια και επιστήμονες προσέγγιζαν διαφορετικά την ακρίβεια στην πράξη, τόσο στο επίπεδο της διδασκαλίας όσο και της έρευνας, ενώ ακόμα και η ίδια η έννοια της ακρίβειας διαφοροποιούνταν στο χώρο και το χρόνο. Τέλος, στη διατριβή υποστηρίζεται ότι και εντός των Βρετανών φυσικών, υπήρχε διαφοροποίηση στην προσέγγιση της μέτρησης, της ακρίβειας και της ανάλυσης των σφαλμάτων, και συνεπώς δεν υπήρχε ένα εθνικό στυλ όσον αφορά αυτό το ζήτημα.

Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, Πανεπιστημιούπολη, Ανω Ιλίσια, 15771, Αθήνα. Τηλ.: +30-2107275586. **Ιστοσελίδα:** <https://www.phs.uoa.gr/>

Πρόεδρος Τμήματος: Καθηγητής Αντώνης Χατζημωυσής

Υπεύθυνος Σύνταξης Ενημερωτικού Δελτίου: Αναπλ. Καθηγητής Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος

Υπεύθυνος Ιστοχώρου Ενημερωτικού Δελτίου: Καθηγητής Χρήστος Παπαθεοδώρου

Για εγγραφή στο Ενημερωτικό Δελτίο παρακαλώ όπως στείλετε email στο pbourasval@phs.uoa.gr

Το επόμενο **Ενημερωτικό Δελτίο** θα δημοσιευθεί **τέλη Ιουνίου 2025**. Σας παρακαλώ όπως στείλετε τις ειδήσεις σας έως **20 Ιουνίου 2025** στο pbourasval@phs.uoa.gr